

NYHETSBRÄV inom landsbygdsutveckling nr 5/vecka 5 1.2.2010

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Missgynnar svenska regelverket landets småföretag och därmed indirekt landsbygden?
 - Landsbygdsdemokraterna – nytt svenskt parti som vänder sig till landsbygdsborna
 - Fortsatt recension kräver reformer – landsbygden avfolkas småningom
 - Projekt vill skapa energisjälvförsörjande områden i Österbotten
 - Byskolan – en framgångsfaktor?
 - Läs även detta: **Världskonsumtion enligt finländskt och svenskt mönster skulle kräva tre jordklot – ta del av SSC:s klimatkampanj och -blogg *Bredband tillgängligt för 99 procent av hushållen – bra utbud i Nyland och Österbotten *Kommunindelningen för bredbandsstöd klar – mindre stöd längs kusten *Hot och möjligheter för den nordiska landsbygdens framtid tema för konferens i Sverige *Betydelsen av forneldarnas natt diskuteras i Åbo*
-

Cit: ***”Vi ska representera alla som vill ha en fungerande landsbygd och är varken höger eller vänster. Eftersom vi anser att inget av de etablerade partierna stödjer landsbygden och landsbygdens människor, anser vi att ett parti som vill arbeta för omfattande och långtgående förändringar behövs.***

Det nybildade svenska partiet Landsbygdsdemokraterna i en av sina hörnstenar som handlar om Företagande och service.

”Utmärkande för Vasaregionen är att den inte, som så många andra stadsregioner i landet, suger musten av den omgivande glesbygden. Forskarna Johanna Hätülä och Jarmo Rusanen konstaterar stora skillnader till Seinäjoki, vars glesbygd till omnejd avfolkas i snabb takt.”

Kenneth Myntti som tagit del av den prognos Kommunsektorns utvecklingsstiftelse publicerade för bara någon vecka sedan och som anser att det är hög tid för Vasas fäder att för en stund glömma fusionsbråket med Korsholm och i stället aktivera sig i förhållande till statsmakten, med krav om att bli upptagen bland de officiella stadsregionerna (Vasabladet 31.1).

”Fisken förstår egentligen inte vattnets betydelse, förrän den tas upp ur det. På samma sätt är det kanske med byskolan – man förstår inte dess betydelse förrän den håller på att försvinna.”

PeD Gunilla Karlberg-Granlund som ser på byskolan genom författaren Hylland Eriksens förliknelse av kultur och identitet vid det vatten som en fisk behöver för att kunna leva och simma (kommande Maaseutu Plus – Landsbygd Plus 1/2010).

MISSGYNNAR SVENSKA REGELVERKET LANDETS SMÅFÖRETAG OCH DÄRMED INDIREKT LANDSBYGDEN?

Politik för landsbygden har länge varit synonymt med stöd till jordbruksproduktionen och kompensation till ekonomiskt svaga glesbygdsområden, för att på senare tid skifta fokus mot lokal tillväxt inom både regional- och jordbrukspolitiken. Näringslivet på Sveriges landsbygd domineras inte heller längre av jord- och skogsbruk. Närmare 80 procent av landsbygdsbefolkningen arbetar inom andra sektorer, vilket gör att intresset ökar för åtgärder som inte enbart vänder sig till jordbruket. Att man från politiskt håll breddar synen på landsbygdens näringsliv och fokuserar på tillväxt av egen kraft, är positivt. Men det betyder inte självklart att befintliga tillväxtorienterade politiska åtgärder får önskad effekt på landsbygdens ekonomiska utveckling. Att vilja är inte det samma som att åstadkomma. Eftersom en rad vetenskapliga studier har svårt att påvisa mätbara effekter på sysselsättning och tillväxt av riktade insatser för landsbygdsutveckling, kan man undra: Mäter vi fel saker eller är det helt enkelt svårt att påverka med hjälp av riktade stöd? Vilka projekt skall man satsa på? Projekt där det saknas en sund affärsidé i botten, är av naturliga skäl inte så fruktbart för att långsiktigt främja landsbygdsutvecklingen. En god idé känns mera naturligt, men de goda projektidéerna kan ofta sjösättas ändå, utan stöd, på marknadsmässiga grunder. Om staten sålunda finansierar projekt som skulle ha kommit till stånd i alla fall, blir det ingen reell effekt på den lokala ekonomin, d.v.s. produktionen och sysselsättningen i ekonomin blir inte högre än det skulle ha varit utan stöd. De vetenskapliga studierna, vilka hävdar att det inte finns en effekt av stödet, menar ofta just detta. En negativ effekt är då att konkurrensen kan snedvridas mellan företag, om vissa får stöd och andra inte. Statens roll bör vara att ge goda generella villkor för hela landsbygdens företagande. Det relevanta är om uppkomsten av nya verksamheter försvåras av att regelverket inte är anpassat till landsbygdens förutsättningar, och om regelverket missgynnar småföretag och därmed indirekt landsbygden, eftersom näringslivet på landsbygden består i högre grad av småföretag jämfört med i städerna? Marknadsmekanismer är i regel bra på att styra produktionen mot konsumenternas köpintresse, men dessa fungerar inte alltid friktionsfritt, så statens roll är att korrigera och komplettera med sådant som marknaden inte klarar av, t.ex. att tillhandahålla infrastruktur. Detta indikeras också bl.a. av *Barometer 2009*, där landsbygdens företagare efterlyser bättre infrastruktur i form av bredband, mobiltäckning, bra vägar samt bra regional och lokal trafik. Företagarna efterlyste även stöd till marknadsföring och till levande landsbygd. Här kan staten även spela en roll. Grunden för lokal tillväxt är idérika entreprenörer och företagare som tar tillvara de möjligheter som landsbygden erbjuder, för utan dem står sig all politik slätt. Att landsbygden fortsätter att vara levande, bygger sålunda både på dess invånare och på politiken. Nya åtgärder kan behöva utvecklas och gamla omprövas, så att politiken blir så ändamålsenlig som möjligt. *Uppgifterna är från en debattartikel på Riksorganisationen HSSL:s hemsida under adress <http://www.helasverige.se/kansli/nyheter/debatt/>.* Artikelskribenter är professor Ewa Rabinowicz från AgriFood Economics Centre, SLU och fil. dr Helena Johansson från AgriFood Economics Centre, Lunds universitet.

LANDSBYGDSDEMOKRATERNA – NYTT SVENSKT PARTI SOM VÄNDER SIG TILL LANDSBYGDSDBORNA

Nu finns det i Sverige ett nytt parti, Landsbygdendemokraterna, som vänder sig speciellt till landsbygdsborna. Partiet har nyligen bildats och satsar på att delta i det svenska riksdagsvalet i höst. Man är till för alla människor som bor och lever sina liv på landsbygden, i jordbruks- och skogsbygd, äldre stationssamhällen, bruksorter, kyrkbyar och andra orter med nära landsbygdsanknytning. Mer än en fjärdedel av Sveriges medborgare bor på landsbygden.

”Grunden för partiets politik är alla människors lika värde och rättigheter. Oavsett var de bor och verkar ska alla människor ha samma möjligheter att påverka sin livssituation. Alla människor ska, oberoende av var de valt att bo och verka, tillförsäkras rätten till ett tryggt och bra liv, byggt på social hälsa och framtidstro. Partiet ska arbeta för en politik som är lojal och solidarisk med landsbygdens människor och främjar en långsiktig målsättning om en levande landsbygd.” Hörnstenarna i partiets arbete för att bevara och utveckla en levande landsbygd skall vara: bevara traditioner och kulturarv, utveckla företagande och service, utveckla demokrati och möjligheter att påverka, samt skapa framtidstro genom utveckling. *Mer om Landsbygdsdemokraterna och deras hörnstenar finns på partiets hemsida under adress http://www.landsbygdsdemokraterna.se/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1.*

FORTSATT RECENSION KRÄVER REFORMER – LANDSBYGDEN AVFOLKAS SMÅNINGOM

Stora och mångsidiga stadsregioner har klarat den ekonomiska recessionen bäst, t.ex. befolkningsökningen har varit snabbast just i de stora städernas närområden, konstateras i översikten över strukturomvandlingen för 2010 som Kommunförbundet publicerat. *”Arbetsplatser försvinner, stora åldersklasser lämnar arbetslivet och försörjningskvoten försvagas särskilt i avsides belägna landsbygdsregioner. Landsbygden avfolkas småningom”*, konstaterar vice verkställande direktören för Kommunförbundet Timo Kietäväinen. Hårdast har recessionen drabbat Kajaland, Lappland och Norra Karelen, men även de gamla industrilandskapen Södra Karelen, Satakunda och Kymmenedalen är numera landskap med svag utveckling. Nyland har fortfarande den största attraktionskraften mätt med alla ekonomiska mått. Även de framgångsrika landskapens centralregioner, t.ex. Uleåborg, Salo, Borgå och Seinäjoki, har tagit steget till de ekonomiska regionernas främsta led. De regioner som klarat sig sämst har knappa befolknings- och personalresurser, samt ensidig näringsstruktur. För att trygga kommunernas service, behövs betydande tillskott till kommunernas statsandelar redan i år och större flexibilitet i normerna som styr kommunernas verksamhet. På inga villkor får kommunerna ges nya uppgifter och de måste för egen del fortsätta kommun- och servicestrukturreformen och påskynda den. Enligt den färskta översikten över strukturomvandlingen 1/2010 lockar de stora stadsregionerna och deras närområden arbetskraft och barnfamiljer, med Birkaland, Östra Nyland, Egentliga Tavastland, Egentliga Finland och Nyland som mest attraktiva. Utbildade människor söker sig fortfarande till Nyland, som har den största andelen invånare med högskoleexamen, följt av universitetsstäderna Uleåborg, Tammerfors, Jyväskylä, Vasa, Kuopio och Åbo. *Uppgifterna är från Kommunförbundets pressmeddelande (från 29.1) som finns under webbadressen http://www.kommunerna.net/k_perussivu.asp?path=255;264;271;573;158530;158531;158967. Översikten över strukturomvandlingen, Rakennemuutoskatsaus 2010, finns med svenskt sammandrag på <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p20100128093907676.pdf>.*

PROJEKT VILL SKAPA ENERGISJÄLVFÖRSÖRJANDE OMRÅDEN I ÖSTERBOTTEN

Energiby är ett samarbetsprojekt för forskning, utveckling och kompetenshöjning mellan Yrkehögskolan Novia, Kustens skogscentral och Levón-institutet vid Vasa universitet genom samarbetsorganisationen Vasa Energiinstitut. *Energiby*-projektet vill nu hitta lämpliga områden eller byar, för att skapa koncept för förverkligandet av energisjälvförsörjande områden i Österbotten. Flera undersökningar visar att regionen har stor potential för att höja självförsörjningsgraden med förnybar energi, samt att det även är ekonomiskt genomförbart. Inventering och informationspridning är huvudpunkter i projektet. Bland de byar eller områden som deltar i projektet, väljs ett antal kandidater ut för vidare utredningar, som baserar sig på områdets potential och möjligheter. Projektet har som målsättningar att främja

utvecklingen för användning av förnybara energiformer i Österbotten, hitta byar och områden som är intresserade av att höja sin energisjälvförsörjningsgrad med förnybara energikällor och framställa en handlingsplan samt olika energikoncept för de utvalda byarna för att höja deras energisjälvförsörjningsgrad. Beroende på resultaten i projektet, tas beslut om att genomföra ett efterföljande projekt, där målet är att bidra med fortsatt planering för att de utvalda byarna i förprojektet skall kunna förverkliga de planerade energiåtgärderna. Hela *Energiby*-projektet bidrar till en ökad användning av förnybar energi. *Fram till slutet av mars söker man nu intresserade byar eller områden, som kan ta kontakt via hemsidan energiby.novia.fi/.*

BYSKOLAN – EN FRAMGÅNGSFAKTOR?

Det är tydligt att skolan på landsbygden har en dubbel funktion, både kulturellt och pedagogiskt. Byskolan beskrivs metaforiskt som ett ljus i byn – en öppen skola, en ”stor skola”, som överbryggar generationsgränser och sammanlänkar människor. Men effektivitetstänkandet inom den offentliga sektorn har lett till nedskärningar inom utbildningen. På kort sikt kan sparåtgärder och skolindragningar nog ge inbesparingar. Men hur är det på lång sikt och med tanke på helheten? Vad är egentligen effektivitet och kvalitet i utbildningen? Det finns olika synsätt beroende på om man ser till det som är snabbt mätbart i euron eller på det som är svårare att mäta, nämligen barns utveckling och välmående samt gemenskapen mellan människor. Tydligt är att det behövs mer forskning om skolindragningarnas långsiktiga konsekvenser för samhällets livskraft och barns uppväxt. I debatten om byskolors framtid uppstår lätt motsättningar och polariseringar, vilka inte alltid grundar sig på fakta. Det viktiga i skolfrågan är emellertid att hitta en hållbar strategi, där det finns utrymme för olikhet och mångfald. Det behövs olika typer av skolor, små som stora. För en kommun kan detta vara en framgångsfaktor, för människor är nämligen olika. *Texten är från en längre artikel, skriven av PeD Gunilla Karlberg-Granlund, till ett kommande nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus.*

Gunilla Karlberg-Granlunds doktorsavhandling från 2009 behandlade byskolan ur ett pedagogiskt, kulturellt och strukturellt perspektiv. Avhandlingen Att förstå det stora i det lilla. Byskolan som pedagogik, kultur och struktur, finns tillgänglig digitalt under adressen <https://oa.doria.fi/handle/10024/43691> eller kan beställas via www.tibo.net.

LÄS ÄVEN DETTA

Världskonsumtion enligt finländskt och svenskt mönster skulle kräva tre jordklot – ta del av SSC:s klimatkampanj och -blogg

Klimatförändringarna påverkar oss alla – globalt och lokalt – oberoende av vad vi anser om deras orsaker. Därför är det viktigt att frågorna fortsätter att debatteras efter FN:s klimattoppmöte i Köpenhamn i december 2009 – vid köksbordet, kaffepausen på arbetsplatsen och under föreningsmöten. Under tiden 15.1-1.3 delar Svenska studiecentralen (SSC) tillsammans med FNV (Förbundet Nordisk Vuxenupplysning) ut servetter i hela Norden med tre heta klimatfrågor som underlag för diskussionerna runt kaffebordet i er organisation:

1. Har du själv märkt av klimatförändringarna?
2. Gör du själv något med tanke på klimatet?
3. Vem har ansvaret för klimatfrågorna?

Svara på frågorna på www.fnv.se och delta i utlottningen av fina bokpriser! 100 dagar efter FN:s klimattöte, dvs. 26-28.3, presenteras svaren från hela Norden på en nordisk klimatkonferens som FNV ordnar i Köpenhamn. Följ även med SSC:s klimatblogg: www.klimatcirkel.blogspot.com/. Där kan du kommentera våra kampanjbloggares inlägg! Här skriver bl.a. riksdagsledamot Christina Gestrin om att de industrialiserade länderna bör

ändra sina konsumtions- och produktionsmönster, även utan hotet om klimatförändringen. Världskonsumtion enligt vårt mönster här hemma skulle kräva tre jordglober. Klimatkampanjen vill stöda till en mer folklig debatt om klimatfrågorna, som hittills främst diskuterats av experter. Vi gör detta möjligt även genom följande verktyg:

- Starta ett klimatkaffe i din närmiljö; hemma, på jobbet, under fritiden.
- Gå med i en klimatkrets eller starta en egen, för att fördjupa diskussionen. Möjlighet finns även att delta i en nordisk e-cirkel med deltagare från de nordiska länderna, www.arenanorden.org.
- Gå in i klimatkampanjens länkbibliotek och använd sidorna som resursmaterial.

För mer info om klimatkampanjen – ta kontakt med närmaste SSC-kansli, www.ssc.fi, eller med rektor Björn Wallén, e-post: bjorn.wallén@ssc.fi.

Bredband tillgängligt för 99 procent av hushållen – bra utbud i Nyland och Österbotten

Cirka 99 procent av hushållen ligger inom räckhåll för bredbandstjänster, vilket är lika många som vid den föregående utredningen. Men däremot finns det ett klart större antal konkurrerande tekniska lösningar för bredbandet än det fanns år 2008. Utbudet på bredbandsanslutningar är bäst i Östra Nyland, Nyland, Päijänne-Tavastland och hela Österbotten, var tjänsten i praktiken är tillgänglig för alla hushåll i de här landskapens samtliga kommuner. Den lägsta tillgängligheten till bredband fanns i Lappland (ca 80 procent). I Kajanaland och Mellersta Österbotten var tillgängligheten för hushållen över 95 procent. Tillgängligheten till trådlösa bredbandsanslutningar samt fiberanslutningar har förbättrats avsevärt i kommunerna. Nu är det möjligt att få en trådlös bredbandstjänst i ca 96 procent av kommunerna, då procenten för ett och ett halvt år sedan var endast 84 procent. Även tillgången till fiberanslutningar har klart förbättrats med ett utbud i ca 40 procent av kommunerna, medan procentandelen i den föregående utredningen var 31. Det förbättrade utbudet av alternativa lösningar vad gäller anslutningstekniken, har ökat hushållens valmöjligheter. Våren 2008 hade tio procent av kommunerna ett utbud av endast en teknisk lösning för bredbandsanslutning, medan de här kommunerna nu är endast fem, drygt en procent av kommunerna. Inga betydande förändringar har skett beträffande utbudet och tillgången på lokal-, fjärr- och utrikessamtal över det fasta telefont nätet. Trots att antalet användare har sjunkit, har i stället antalet företag som erbjuder lokal- och fjärrsamtalstjänster vuxit. Hushållen erbjuds IP-samtalstjänster (VoIP), där samtalen helt eller delvis överförs i nät baserade på Internet-protokollet (IP). Många telebolag erbjuder IP-samtal tillsammans med bredbandstjänsterna. Användaren får då båda tjänsterna för samma fasta månadsavgift. *Uppgifterna är från kommunikationsministeriets pressmeddelande (från 27.1) som finns under webbadressen <http://www.lvm.fi/web/sv/pressmeddelande/view/1105192>. I pressmeddelandet finns även uppgifter om 3G-mobilkommunikationsnätet som finns i nästan alla kommuner.*

Enligt teknologie doktorn i datateknik Nisse Husberg är mobilt "bredband" ofta av urusel kvalitet. Först då man börjar mäta hastigheter som är över 10 Mbit/s under minst 90 procent av tiden mellan kl. 17 och 23, så kan man börja tala om var det finns bredband. Husberg bor i östra Nyland och där finns det bredband bara i Lapträsk (södra delen) och Liljendal, samt vissa områden i Lovisa. Många får här ännu klara sig med telefonmodem. Vad gäller fiberanslutningar, så erbjuds de på ytterst få platser inom kommunerna. I praktiken är det bara fibernätet som kan ge verkligt bredband, och möjligen ADSL riktigt nära centralerna. Sådana här undersökningar är förljugna och direkt skadliga, för de får okunniga politiker att tro att allting är bra, fastän t.o.m. kommunikationsministern var tvungen att medge att Finland släpar efter i utvecklingen.

Kommunindelningen för bredbandsstöd klar – mindre stöd längs kusten

Kommunikationsministeriet (KM) och jord- och skogsbruksministeriet (JSM) har delat upp kommunerna i tre klasser, som anger vilken kommunernas finansieringsandel är i de bredbandsprojekt som får offentligt stöd. KM har utsett 37 kommuner där finansieringsandelen kan vara 8 procent av kostnaderna för projekten, medan JSM för sin del har utvalt 58 kommuner vars andel kan vara 22 procent av kostnaderna. För resten av kommunerna, 247 st., är finansieringsandelen 33 procent. Hit hör alla de svenska och tvåspråkiga kommunerna. Finansieringsandelarna baserar sig på kommunernas ekonomiska bärkraft, på befolkningstätheten, samt på bredbandsprojektens omfattning och kostnader. I de kommuner som av KM definierats att ha en finansieringsandel på 8 eller 33 procent, används statliga medel, och i de kommuner som av JSM utsetts att ha en finansieringsandel på 22 procent, används EU:s utvecklingsmedel för landsbygden. Det har totalt reserverats 66 miljoner euro för statligt stöd som betalas till bredbandsprojekt under perioden 2010–2015. *Uppgifterna är från kommunikationsministeriets och jord- och skogsbruksministeriets gemensamma pressmeddelande (från 25.1) som bl.a. finns under webbadressen <http://www.lvm.fi/web/sv/pressmeddelande/view/1101765>. Här finns även länkar till ministeriernas skrivelse till landskapsförbunden, listan på "8 och 22 procents" kommunerna, samt kartan över dem.*

Hot och möjligheter för den nordiska landsbygdens framtid tema för konferens i Sverige

I Upplands-Bro kommun, Sverige hålls 3-5.5 en konferens om hot och möjligheter för landsbygdens framtid i Norden, *Nordic Rural Futures: pressures and possibilities*. Syftet med konferensen är att etablera en arena för forskare med intresse för den nordiska landsbygden som ett empiriskt forskningsområde, och att erbjuda unga forskare en arena för att diskutera sina forskningar med nyckelpersoner inom forskningen från regionen. För det här ändamålet planerar man att hålla konferens vartannat år, som cirkulerar mellan de nordiska länderna. Forskningsarbeten ("papers") kan sändas in senast 15.4 av etablerade forskare, så väl som forskningsstuderanden inom statskunskap, antropologi, sociologi, human geografi och lantbruksekonomi m.m. Konferensens underteman är: ny förståelse och användning av naturen och landskapet, människoströmmar, idéer och image, samt politik och policy. *Uppgifterna är från Sveriges lantbruksuniversitets hemsida och finns på engelska under adressen <http://www.sol.slu.se/nrf/>. Uppgifterna ingår även i nyhetsbrevet (1/2010, 22 december) från FO-RUM, ett tvärvetenskapligt forsknings- och samarbetscenter för lärare och forskare vid Svenska social- och kommunalhögskolan, Helsingfors universitet. Nyhetsbrevet finns på <http://sockom.helsinki.fi/forum/nyhetsbrev/FORUM%20SVE110.pdf>.*

Betydelsen av forneldarnas natt diskuteras i Åbo

Vilken betydelse har forneldarnas natt – säsongförlängare, turister, kulturupplevelser? Finns det behov av koordinering av evenemangen – gemensamt program, marknadsföringsmaterial? Bord evenemangen utvecklas – hur? Diskussion kring forneldarna betydelse, nu och i framtiden, för föreningar, kommuner, byar, företagare och kulturaktörer hålls 9.2 kl. 14 vid Åbo yrkesinstitut, Klockringsgatan 9-11. Studeranden kommer att presentera resultat från höstens enkät bland arrangörer och företagare. *Mer info om forneldarnas natt, som haft Sydkustens landskapsförbund rf som koordinerare under senare år, samt uppgifter om anmälan (senast 4.2) finns på Sydkustens förnyade hemsida under adresserna <http://www.sydkusten.fi/start/#article-2064-4961-forneldsdiskussion-i-bo-92-kl-14> respektive http://www.sydkusten.fi/Site//Widget/Editor/148/files/Forneldar_inbjudan%20090210.pdf.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska Temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaorganisationerna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@ssc.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@ssc.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.
